

1. 8. 2012

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Dovolací řízení v insolvenčních věcech v judikatuře Nejvyššího soudu

Předmětem tohoto článku je shrnutí judikatury Nejvyššího soudu (jeho senátu 29 NSČR) týkající se vybraných procesních otázek dovolacího řízení v insolvenčních věcech.

Obecně k aplikovatelnosti občanského soudního řádu v insolvenčním řízení

Zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „občanský soudní řád“ nebo také jen „o. s. ř.“) obsahuje ustanovení, která jsou v insolvenčním řízení aplikovatelná přiměřeně, dále ustanovení aplikovatelná bez omezení, a ustanovení, která aplikovatelná naopak nejsou vůbec.

Přiměřená aplikace občanského soudního řádu

Přiměřená aplikovatelnost některých ustanovení občanského soudního řádu vyplývá z § 7 odst. 1 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „insolvenční zákon“ nebo také jen „IZ“). Podle tohoto ustanovení platí, že pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li insolvenční zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Do této skupiny ustanovení patří např. § 2 o. s. ř. aplikovaný Nejvyšším soudem v souvislosti se zákazem zneužívání subjektivních práv,[1] § 12 odst. 2 o. s. ř. upravující příkázání věci z důvodu vhodnosti,[2] § 14 o. s. ř. (podjatost soudců a přísedících),[3] § 112 o. s. ř. (spojení věcí),[4] ad.

Pro tato ustanovení občanského soudního řádu je společné, že z hlediska své věcné působnosti jsou primárně určená pro (obecné) civilní soudní řízení vedené podle občanského soudního řádu a nikoliv pro insolvenční řízení vedené podle insolvenčního zákona.

Zákonodárce proto ve výše uvedeném § 7 odst. 1 IZ stanovuje pouze přiměřenou aplikovatelnost těchto ustanovení, aby bylo možné zohlednit specifika insolvenčního řízení. Přiměřenost aplikace se přitom týká i výkladu těchto ustanovení.[5]

Ustanovení občanského soudního řádu aplikovatelná bez omezení dle § 7 odst. 1 IZ

Do druhé kategorie (ustanovení občanského soudního řádu aplikovatelná bez dalšího) patří ustanovení, na která insolvenční zákon přímo odkazuje. Tak insolvenční zákon předepisuje např. v § 20 odst. 1 IZ obdobnou aplikaci ustanovení části první hlavy třetí občanského soudního řádu týkajících se jednání za právnickou osobu, stát a územní samosprávné celky a zastoupení účastníků řízení.[6]

Do této kategorie patří také ta ustanovení občanského soudního řádu, jejichž aplikovatelnost v insolvenčním řízení vyplývá přímo z jejich věcné působnosti – viz např. § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Dále do této kategorie řadím i ustanovení občanského soudního řádu, která upravují věcnou a místní příslušnost soudu, které rozhodují v insolvenčním řízení. Tato ustanovení jsou aplikovatelná na základě odkazu v insolvenčním zákoně (§ 7 odst. 2 IZ) a některá z nich také na základě své věcné působnosti (§ 9 odst. 4 o. s. ř., § 87 odst. 2 o. s. ř.).

Ustanovení občanského soudního řádu v insolvenčním řízení neaplikovatelná

Konečně do třetí kategorie (ustanovení občanského soudního řádu v insolvenčních řízeních neaplikovatelná) patří ta ustanovení, jejichž aplikaci v insolvenčním řízení vylučuje insolvenční zákon nebo zásady, na kterých spočívá insolvenční řízení (§ 7 odst. 1 ve spojení s § 5 IZ).

Mezi tato ustanovení patří např. § 79 odst. 1 o. s. ř. (náležitosti návrhu na zahájení řízení), které není vzhledem ke speciální úpravě (§ 103 IZ) aplikovatelné na insolvenční návrh,[7] § 107a o. s. ř. (procesní nástupnictví), které není vzhledem ke speciální úpravě (§ 18 a § 19 IZ) aplikovatelné na právní nástupnictví přihlášených věřitelů,[8] dále nejsou aplikovatelná ustanovení občanského soudního řádu o vstupu do řízení a záměně účastníků (viz § 17 IZ), o obnově řízení (viz § 96 IZ), § 36a odst. 3 o. s. ř. upravující obsazení soudu prvního stupně (vzhledem ke speciální úpravě v § 12 odst. 1 IZ) apod.

K subjektivní přípustnosti dovolání

Protože před zkoumáním, zda je dovolání objektivně přípustné (viz níže), má být dle Nejvyššího soudu posouzena subjektivní přípustnost,[9] budu se i já zabývat nejprve subjektivní přípustností dovolání.

Subjektivní přípustností dovolání se rozumí legitimace k podání dovolání.[10] Subjektivní přípustností dovolání se tedy vymezuje okruh subjektů, které jsou oprávněny dovolání podat.

Nejvyšší soud judikoval, že k podání dovolání je oprávněn „*pouze ten účastník, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma (jakkoli nepatrná) odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší (shodně srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. srpna 2003, sp. zn. 29 Cdo 2290/2000, uveřejněného pod číslem 38/2004 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek)*“.[11] Nejvyšší soud tak při vymezení subjektivní přípustnosti navázal nejen na rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 2290/2000, ale i na svou další judikaturu.[12]

Dlužník a věřitelé

Účastníky insolvenčního řízení jsou dle § 14 odst. 1 IZ dlužník a věřitelé, kteří proti dlužníkovi uplatňují své právo. Jiné osoby, než přihlášení věřitelé, jsou účastníky insolvenčního řízení, pokud v insolvenčním řízení uplatňují své právo, a to jen po dobu, po kterou insolvenční soud o tomto právu jedná a rozhoduje (§ 15 IZ). Dlužník a věřitelé tedy k podání dovolání legitimováni zásadně (pokud rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma odstranitelná dovoláním) jsou.

Insolvenční správce

Insolvenční správce je zvláštním procesním subjektem [§ 9 písm. d) IZ], který není účastníkem insolvenčního řízení.[13] Na právní postavení insolvenčního správce není dle mého názoru aplikovatelný ani § 15 IZ, který směřuje spíše na věřitele dlužníka, kteří nepodávají přihlášku pohledávek (jak vyplývá ze systematiky insolvenčního zákona i z důvodové zprávy k návrhu insolvenčního zákona).

Dle Nejvyššího soudu se přitom insolvenční správce za účastníka insolvenčního řízení „pokládá“, a to tam, kde je rozhodováno o jeho právech a povinnostech. Legitimace k podávání příslušných návrhů a opravných prostředků proti rozhodnutím insolvenčního soudu jinak insolvenčnímu správci přísluší jen, pokud mu ji insolvenční zákon (ať již výslovně, nebo ve vazbě na povahu věci) přiznává.[14] Od legitimace k podání odvolání pak Nejvyšší soud odvozuje i legitimaci k podání dovolání.[15]

V judikatuře Nejvyššího soudu ostatně o dovoláních podaných insolvenčními správci rozhodováno již bylo.

Tak Nejvyšší soud rozhodl, že insolvenční správce není osobou oprávněnou podat dovolání proti rozhodnutí, jímž odvolací soud potvrdil, změnil či zrušil usnesení insolvenčního soudu o prohlášení konkursu na majetek dlužníka.[16]

Stejně tak není insolvenční správce dlužníka osobou subjektivně oprávněnou k podání dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil takové usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky pohledávky.[17]

Dovolání podané insolvenčním správcem je naopak subjektivně přípustné typicky v případech, kdy je rozhodováno o odměně insolvenčního správce,[18] protože jde o rozhodnutí o právu insolvenčního správce.

K objektivní přípustnosti dovolání

Objektivní přípustností dovolání je vymezen okruh rozhodnutí, která lze dovoláním napadnout.[19]

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti pravomocným rozhodnutím odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. V insolvenčním řízení rozhodují odvolací soudy usnesením (insolvenční soudy rozhodují usnesením dle § 88 odst. 1 IZ, odvolací soudy rozhodují usnesením dle § 167 odst. 1 věta první o. s. ř. ve spojení s § 7 odst. 1 IZ).

I v insolvenčních věcech je přitom dovolání objektivně přípustné jednak proti meritorním rozhodnutím, jednak proti rozhodnutím nemeritorním.

Meritorní rozhodnutí

Přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu v insolvenčním řízení je stanovena v § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. Podle § 238a odst. 2 o. s. ř. však § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř. platí obdobně i v insolvenčním řízení. I v insolvenčním řízení se tedy vyžaduje, aby dovoláním napadené rozhodnutí (s výjimkami - viz níže) bylo rozhodnutí ve věci samé.

Pojem rozhodnutí ve věci samé vyložil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010 (publikováno pod číslem 96/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí uvedl, že rozhodnutími vydávanými v insolvenčním řízení ve věci samé jsou:

- tzv. statusová rozhodnutí insolvenčního soudu - jde o rozhodnutí, jež z pohledu režimu, jemuž

jsou dlužníci podrobováni v insolvenčním řízení, vede ke změně jejich právního postavení v tomto řízení;

- rozhodnutí, jimiž je konečným způsobem rozdělován mezi věřitele dlužníkův majetek (jimiž jsou konečným způsobem uspokojovány pohledávky dlužnických věřitelů); a
- rozhodnutí, jimiž je ještě před konečným uspokojením pohledávek dlužnických věřitelů uzavírán proces zpeněžování majetkové podstaty dlužníka.

V témže judikátu (sen. zn. 29 NSČR 30/2010) pak Nejvyšší soud uvedl podrobný výčet rozhodnutí ve věci samé z první kategorie, tedy rozhodnutí statusových. Mezi tato rozhodnutí patří především rozhodnutí o úpadku, rozhodnutí o způsobu řešení úpadku a rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu.

Výše uvedené vymezení pojmu rozhodnutí ve věci samé pak je potvrzeno i kazuistikou ohledně negativního vymezení tohoto pojmu. Tak Nejvyšší soud uvedl, že rozhodnutím ve věci samé není např. rozhodnutí soudu o tom, zda insolvenční správce ve své funkci skončí, nebo o tom, zda určitá osoba má být tímto správcem ustanovena,[20] a rozhodnutí o návrhu na zrušení usnesení schůze věřitelů, která si na úkor věřitelského výboru vyhradila právo rozhodovat o otázkách v usnesení vymezených (§ 54 IZ).[21]

Při rozhodování o dovoláních proti meritorním rozhodnutím dále Nejvyšší soud promítl některé své obecné judikatorní závěry i do dovolacího řízení v insolvenčních věcech.

Ohledně dovolání přípustných podle § 238a odst. 1 písm. a) a odst. 2 a § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. se Nejvyšší soud mj. zabýval otázkou, kdy je rozhodnutí odvolacího soudu rozhodnutím „měnicím“, když v rozhodnutí ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 1/2011, dovodil:

„Pro úvahu, jde-li o měnicí rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř., je rozhodující nikoli to, zda odvolací soud v rozhodnutí formálně rozhodl podle § 220 o. s. ř. nebo zda postupoval podle § 219 o. s. ř., nýbrž to, zda posoudil práva a povinnosti v právních vztazích účastníků řízení po obsahové stránce jinak, než soud prvního stupně. Odlišností tu není toliko rozdílné právní posouzení, ale jen takový závěr, který na základě rozdílného posouzení okolností pro rozhodnutí významných, rozdílně konstituuje nebo deklaruje práva a povinnosti v právních vztazích účastníků (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 1998, sp. zn. 2 Cdon 931/97, uveřejněné pod číslem 52/1999 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).“ Nejvyšší soud tak navázal na svou předchozí judikaturu (viz citace výše) i na literaturu.[22]

Zvláštní pozornost si také zaslouží dovolání přípustná podle § 238a odst. 1 písm. a) a odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř.; jde o dovolání, někdy označovaná jako nenároková, tedy dovolání, jejichž přípustnost je podmíněna tím, že Nejvyšší soud dospěje k názoru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Ústavní soud totiž svým nálezem ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11,[23] zrušil § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to uplynutím dne 31. 12. 2012. Na serveru epravo.cz již bylo zmíněno, že připravovaná novela občanského soudního řádu tento nálezný (resp. jeho odůvodnění) nezohledňuje,[24] předmětem mého zájmu však je v tuto chvíli otázka, jak na uvedený nálezný Ústavního soudu reaguje judikatura.

Nejvyšší soud se tudíž musel s náleznem sp. zn. Pl. ÚS 29/11 vypořádat, a to ve svých rozhodnutích vydaných po dni vydání náleznem sp. zn. Pl. ÚS 29/11.

Postoj Nejvyššího soudu je takový, že § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je aplikovatelný i nadále.[25] Nejvyšší soud přitom § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. aplikuje „s vědomím“, že toto ustanovení bylo

uplynutím dne 31. 12. 2012 Ústavním soudem zrušeno. Konkrétně Nejvyšší soud ohledně aplikace § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. odkazuje na nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11, ve kterém Ústavní soud uvádí:

„25. Ústavní soud nakonec považoval za žádoucí vyjádřit se k otázce, zda uvedené závěry ve vztahu k posouzení přípustnosti dovolání ob stojí s ohledem na skutečnost, že nálezem ze dne 21. února 2012 sp. zn. Pl. ÚS 29/11 bylo rozhodnuto o zrušení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu uplynutím dne 31. prosince 2012. Toto ustanovení bylo aplikováno i v dané věci. Důvodem jeho zrušení byla stručně řečeno neurčitost, jež účastníkům řízení neumožňovala předvídat přípustnost jím upraveného typu dovolání, přičemž k odstranění tohoto nedostatku nedošlo ani působením judikatury Nejvyššího soudu, jejíž dlouholetá nejednotnost zakládala mezi jednotlivými dovolateli nepřijatelnou nerovnost. Důsledky této neurčitosti se tak promítaly do právního postavení všech dovolatelů, a to přinejmenším pokud jde o jejich jistotu ohledně splnění procesních podmínek pro meritorní projednání dovolání. Přesto však takto vymezený derogační důvod nepostačuje pro obecný závěr, že rozhodnutím Nejvyššího soudu o přípustnosti dovolání podle předmětného ustanovení musela být porušena základní práva a svobody účastníka dovolacího řízení. Je totiž zřejmé, že konstatovaná neurčitost a související různorodá praxe působily k tíži účastníků řízení jen v některých případech a v závislosti na konkrétních okolnostech i v různé intenzitě.

26. Vyloučení aplikace tohoto ustanovení se zpětným účinkem, jakož i po zůstávající dobu jeho účinnosti, byť by přicházelo v úvahu jen v případech, kdy by jinak došlo k porušení základních práv a svobod některého z účastníků řízení, by nevedlo k odstranění této nerovnosti v přístupu k dovolání, ale k jeho prohloubení. Pokud by totiž případné porušení mělo v konkrétním případě spočívat např. v nepřipuštění dovolání, jež by vzhledem ke způsobu vyřízení dovolání v desítkách či stovkách jiných obdobných případů mělo být v souladu s principem rovnosti připuštěno, pak by neaplikace zrušeného ustanovení, představující možný zpětný účinek derogačního nálezu Ústavního soudu [srov. nálezy ze dne 19. dubna 2011 sp. zn. Pl. ÚS 53/10 (119/2011 Sb.), bod 146], nevedla k věcnému projednání tohoto dovolání, nýbrž k jeho jistému odmítnutí pro nepřijatelnost. Předmětný derogační nálezy by tak všechny dovolatele, jež podali dovolání za účinnosti dosavadní právní úpravy, postavil do ještě nepříznivější právní situace, protože by jim uzavřel jakýkoliv, tedy i dosavadní na uvážení záviselý přístup k dovolacímu soudu.“

Z výše uvedeného tedy plyne, že podle Nejvyššího soudu je § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve svém současném znění aplikovatelný až do 31. 12. 2012.

Dále bych se v souvislosti s nenárokovým dovoláním rád zmínil o dalším zajímavém judikátu. Podle tohoto rozhodnutí [26] nemusí mít řešená právní otázka zásadního právního významu nutně obecný judikatorní přesah:

„...má-li právní otázka řešená v rozhodnutí odvolacího soudu význam pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), nelze odmítnout přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (zde ve spojení s § 238a odst. 1 písm. a), odst. 2 o. s. ř.) pouze na základě argumentu, že postrádá zásadní význam z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu), zejména proto, že její řešení je dáno neopakovatelnými a nezaměnitelnými skutkovými okolnostmi případu. I když rozhodování o dovolání je právním prostředkem zajišťujícím jednotnost rozhodování soudů, plní tento účel prostřednictvím rozhodování v konkrétních věcech (v jednotlivých případech), aniž by mohlo být jakkoli významné, jaký má (může mít) taková konkrétní věc judikatorní přesah (srov. k tomu v literatuře např. též Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 1884 až 1887, zejména pak pasáž ze str. 1885). Podstatné naopak je, že dotčené právní posouzení věci je významné pro věc samu.“

Nejvyšší soud tak i v insolvenčních věcech akcentuje funkci dovolání coby opravného prostředku v

konkrétní věci. V podobném duchu Nejvyšší soud dále pro objektivní přípustnost dovolání dle § 238a odst. 1 písm. a) a odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. vyžaduje, aby byly dovoláním zpochybněny všechny závěry, které (každý sám o sobě) vedly k neúspěchu dovolatele v odvolacím řízení.[27] Pokud totiž dovolatel dovoláním zpochybní jen některé z takových závěrů, ani dovolání v plném rozsahu úspěšné by nevedlo ke změně postavení dovolatele. Takové dovolání proto Nejvyšší soud odmítne jako objektivně nepřipustné.

Nemeritorní rozhodnutí

Objektivní přípustnost dovolání proti nemeritorním rozhodnutím je upravena v § 239 o. s. ř. V ustanovení § 239 odst. 3 věta druhá o. s. ř. je stanoveno, že § 237 odst. 1 a 3 o. s. ř. platí obdobně – takto zákonodárce stanoví i pro rozhodnutí vyjmenovaná v § 239 odst. 3 věta první o. s. ř. podmínku, aby šlo o potvrzující usnesení odvolacího soudu, ohledně kterého Nejvyšší soud dospěje k závěru, že má po právní stránce zásadní význam

Tuto podmínku má však Nejvyšší soud za obsoletní,[28] a to „z příčin popsaných např. v díle Drápal, L., Bureš, J. a kol.: *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C. H. Beck, 2009, str. 1903-1904*.“[29], [30] Dovolání objektivně přípustná podle § 239 odst. 3 o. s. ř. jsou tedy přípustná bez dalšího – ex lege.

Ve své judikatuře se přitom Nejvyšší soud zabývá objektivní přípustností dovolání proti rozhodnutím ve smyslu § 239 odst. 3 o. s. ř. poměrně často.

Tak Nejvyšší soud judikoval, že proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky pohledávek (§ 185 IZ), je dovolání objektivně přípustné právě podle § 239 odst. 3 o. s. ř. a nikoliv podle § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř.,[31] protože takové usnesení odvolacího soudu není rozhodnutím ve věci samé (k tomu srov. výše).

Proti usnesení odvolacího soudu potvrzujícímu usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky pohledávky je dovolání objektivně přípustné na základě přiměřené (srov. § 7 odst. 1 IZ) aplikace § 239 odst. 3 část první věty před středníkem o. s. ř., podle kterého je dovolání přípustné proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí návrhu (žaloby).

Nejvyšší soud k tomu ohledně přihlášky pohledávek uvedl:[32]

„Jakkoli nejde o podání (žalobu nebo jiný návrh), jímž se zahajuje insolvenční řízení (tím je insolvenční návrh), lze přihlášku v mezích úvah o přiměřené aplikaci § 239 odst. 3 o. s. ř. označit za podání, jímž se ohledně přihlašovatele (věřitele) „zahajuje řízení“ o uspokojení tímto podáním přihlášené pohledávky v insolvenčním řízení. To lze zpětně odvodit i z toho, že právní mocí usnesení, kterým insolvenční soud přihlášku odmítne, naopak účast takového věřitele v insolvenčním řízení končí (srov. § 173 odst. 1 větu druhou insolvenčního zákona, ve spojení s § 185 insolvenčního zákona).“

Stejně tak je dovolání objektivně přípustné podle § 239 odst. 3 část první věty před středníkem o. s. ř. i proti usnesení odvolacího soudu, kterým byl odmítnut insolvenční návrh[33] a proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí návrhu na povolení oddlužení.[34]

K funkční příslušnosti Nejvyššího soudu

V judikatuře Nejvyššího soudu v insolvenčních věcech se též vyskytly případy, kdy dovolání bylo podáno nikoliv proti rozhodnutí soudu odvolacího, ale proti rozhodnutí insolvenčního soudu (tedy

soudu prvního stupně).[35]

V těchto případech Nejvyšší soud (za použití své předchozí judikatury, která se nevztahuje k insolvenčnímu řízení, ale k civilnímu procesu dle o. s. ř.) dospěl k závěru, že není dána jeho funkční příslušnost, resp. že není dána funkční příslušnost žádného soudu.[36] Dovolací řízení proto byla zastavena dle § 104 odst. 1 o. s. ř.

K dovolacím důvodům

Dovolací důvody jsou vymezeny v § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř., přičemž tato ustanovení jsou aplikovatelná i v insolvenčních věcech – ovšem v některých případech pouze přiměřeně dle § 7 odst. 1 IZ.

Dovolání proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí o úpadku

Specifická je v tomto ohledu zejména judikatura Nejvyššího soudu vztahující se k dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí o úpadku.[37] Dovolací důvody (v návaznosti na důvody odvolací dle § 141 IZ) jsou totiž v takových případech oproti obecné právní úpravě významně omezeny.

Dovolací (potažmo odvolací) důvody jsou v těchto případech omezeny zjištěním úpadku dlužníka: úpadek dlužníka je natolik silný argument, že pokud byl úpadek dlužníka osvědčen, převáží tento fakt nad některými případnými nedostatky řízení, které vydání rozhodnutí o úpadku předcházelo.

Dovolacím důvodem tedy není skutečnost, že insolvenční navrhovatel nedoložil, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku (§ 141 odst. 2 IZ),[38], [39] ani skutečnost, že insolvenční navrhovatel po vydání rozhodnutí o úpadku (arg. „v průběhu odvolacího řízení“, viz § 142 odst. 2 IZ) ztratil způsobilost být účastníkem řízení.

Stejně tak není rozhodné, pokud po rozhodnutí o úpadku zanikla pohledávka insolvenčního navrhovatele, případně pohledávky všech věřitelů – takové rozhodnutí o úpadku však lze odklidit rozhodnutím o tom, že dlužník není v úpadku ve smyslu § 158 IZ.[40]

Dále není rozhodné, že insolvenční návrh, na základě něhož bylo vydáno rozhodnutí o úpadku, měl být odmítnut pro vady postupem podle § 128 odst. 1 IZ, neboť takové vady insolvenčního návrhu nejsou překážkou stanovenou v insolvenčním zákoně ve smyslu § 141 odst. 1 část druhé věty za středníkem IZ.[41]

Dovolání proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka

Dalšími specifiky se vyznačuje rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vztahující se k dovolání proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno rozhodnutí o prohlášení konkursu [§ 4 odst. 2 písm. a) IZ].

Nejvyšší soud totiž judikoval, že dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu potvrzujícím rozhodnutí o prohlášení konkursu „nemůže uspět“, pokud je založeno na argumentech, kterými jsou zpochybněny jen předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku. Nejvyšší soud naopak k úspěchu dovolání vyžaduje, aby takovým dovoláním byly zpochybněny předpoklady pro vydání rozhodnutí o prohlášení konkursu, ke kterým patří:

„...předchozí vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka a závěr, že dlužníkův úpadek nelze řešit některým ze sanačních způsobů (reorganizací či oddlužením), případně závěr, že namísto přijetí rozhodnutí o

způsobu řešení dlužníkovra úpadku (ve smyslu § 4 odst. 2 insolvenčního zákona) mělo být vydáno rozhodnutí o tom, že dlužník není v úpadku (§ 158 insolvenčního zákona).“[42]

Zmatečnosti jako dovolací důvod

V případě zmatečnosti coby dovolacího důvodu Nejvyšší soud v insolvenčních věcech naopak judikuje stejně jako v řízeních vedených dle občanského soudního řádu.

Zmatečnosti tedy nejsou způsobilým dovolacím důvodem,[43] ke zmatečným dle § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3 o. s. ř. však Nejvyšší soud přihlíží (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) i v insolvenčních věcech, pokud je (i jinak) dovolání přípustné.[44]

K řízení u dovolacího soudu

Na závěr svého článku bych se ještě rád zastavil u dvou zajímavých kasačních rozhodnutí Nejvyššího soudu.

Podle § 243b odst. 3 o. s. ř. Nejvyšší soud zruší rozhodnutí soudu prvního stupně (insolvenčního soudu) spolu s rozhodnutím odvolacího soudu, pokud důvody, které vedly ke zrušení rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně.

Nejvyšší soud však ve své rozhodovací praxi řešil situaci, kdy důvody kasace rozhodnutí odvolacího soudu se na rozhodnutí soudu prvního stupně nevztahovaly. Přesto Nejvyšší soud zrušil i rozhodnutí soudu prvního stupně, protože stav vyvolaný rozhodnutím odvolacího soudu nebyl napravitelný zrušením pouze rozhodnutí odvolacího soudu.[45]

V jiné insolvenční věci pak došlo k situaci, kdy rozhodnutí o úpadku bylo napadeno odvoláním a následně (prostřednictvím potvrzujícího rozhodnutí odvolacího soudu) i dovoláním, které bylo úspěšné, a věc byla odvolacímu soudu vrácena k dalšímu řízení. V mezičase ovšem bylo vydáno a nabylo právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu. Nejvyšší soud za této situace určil, že pokud bude dovolatel nakonec úspěšný a rozhodnutí o úpadku nebude potvrzeno, je povinností odvolacího soudu odklidit i rozhodnutí o úpadku.[46]

Mgr. Ondřej Richter

advokát

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: richter@iustitia.cz

[1] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 13/2011, dále viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2012, sen. zn. 29 NSČR 19/2010.

[2] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sen. zn. 29 NSČR 33/2010, a ze dne 17. 12. 2009, sen. zn. 29 NSČR 31/2009.

- [3] Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sen. zn. 29 NSČR 46/2010, ze dne 31. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 6/2011, ze dne 18. 4. 2012, sen. zn. 29 NSČR 26/2012, ze dne 19. 4. 2012, sen. zn. 29 NSČR 29/2012, a ze dne 26. 6. 2012, sen. zn. 29 NSČR 40/2012.
- [4] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sen. zn. 29 NSČR 39/2011, a ze dne 29. 2. 2012, sen. zn. 29 NSČR 54/2011.
- [5] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2009, sen. zn. 29 NSČR 7/2008.
- [6] Srov. i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011.
- [7] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2011, sen. zn. 29 NSČR 23/2010, ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011, ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 45/2011, a ze dne 31. 1. 2012, sen. zn. 29 NSČR 52/2011.
- [8] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2009.
- [9] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 1/2011.
- [10] Srov. k tomu i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1959/2009.
- [11] Opět rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 1/2011, a dále viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 32/2010.
- [12] Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2010. sp. zn. 26 Cdo 4449/2009, ze dne 13. 4. 2010, sp. zn. 32 Cdo 1959/2009, ze dne 24. 2. 2010. sp. zn. 29 Cdo 2133/2008, a mnohá další.
- [13] Tak i v literatuře – srov. Maršíková, J. a kol.: Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy. Praha: Leges, 2011, str. 46.
- [14] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 32/2010.
- [15] Viz též rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 32/2010.
- [16] Opět rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 32/2010.
- [17] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 1/2011.
- [18] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 27/2010, ze dne 30. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 31/2010, a ze dne 30. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 36/2010.
- [19] K vymezení pojmu objektivní přípustnosti jakož i k rozdílu mezi objektivní a subjektivní přípustností srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4015/2007.
- [20] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2010, sen. zn. 29 NSČR 26/2010.
- [21] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSČR 3/2010, ze dne 29. 9. 2010, sen. zn. 29 NSČR 6/2010, ze dne 20. 7. 2010, sen. zn. 29 NSČR 9/2010.
- [22] Viz např. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 1877 a 1878.
- [23] Publikován také ve Sbírce zákonů pod č. [147/2012](#) Sb.
- [24] Viz Revoluční změna institutu dovolání v duchu chystané novely občanského soudního řádu, k dispozici >>> [zde](#).
- [25] Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2012, a ze dne 19. 4. 2012, sen. zn. 29 NSČR 30/2012.
- [26] Jde o rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. 29 NSČR 66/2011.
- [27] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 40/2009.
- [28] Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2009, ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 17/2010, ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 1/2011, a mnohá další.
- [29] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 17/2010.
- [30] V tomto komentáři se doktrína vyjadřuje v tom smyslu, že podmínka zásadního právního významu je obsoletní, protože tato podmínka byla stanovena jen pro přípustnost dovolání podle § 239 odst. 1 a 3 o. s. ř. a nikoliv i pro přípustnost dovolání podle § 239 odst. 2 o. s. ř., přičemž cíle novely občanského soudního řádu č. [7/2009](#) Sb. (kterou byla podmínka zásadního právního významu v § 239 o. s. ř. zavedena) lze dosáhnout i odmítnutím dovolání pro zjevnou bezdůvodnost dle § 243b odst. 1 o. s. ř.
- [31] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008, ze dne 28. 4. 2011, sen. zn. 29 NSČR 5/2009, ze dne 16. 12. 2009, sen. zn. 29 NSČR 18/2009 a sen. zn. 29 NSČR 19/2009, ze dne 27. 7. 2011, sen. zn. 29 NSČR 21/2009, a mnohá další.

- [32] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 9. 2008, sen. zn. 29 NSČR 4/2008.
- [33] Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2010, sen. zn. 29 NSČR 22/2009, ze dne 22. 9. 2011, sen. zn. 29 NSČR 23/2010, ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011 a sen. zn. 29 NSČR 45/2011, a ze dne 26. 6. 2012, sen. zn. 29 NSČR 30/2011.
- [34] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 4. 2009, sen. zn. 29 NSČR 3/2009, ze dne 31. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 11/2009, ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 36/2009, ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 4/2010, ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 17/2010.
- [35] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2010, sen. zn. 29 NSČR 37/2009, ze dne 30. 8. 2011, sen. zn. 29 NSČR 42/2010, a ze dne 30. 1. 2012, sen. zn. 29 NSČR 75/2011.
- [36] Nedospěl tedy ani k závěru, že není dána objektivní přípustnost dovolání, ani podání označené jako dovolání neposoudil jako odvolání a nepostoupil jej odvolacímu soudu, případně soudu prvního stupně.
- [37] Rozhodnutím o úpadku (§ 136 IZ) je takové rozhodnutí o insolvenčním návrhu (srov. § 142 IZ), kterým byl zjištěn úpadek (§ 3 odst. 1 až 3 IZ), anebo hrozící úpadek (§ 3 odst. 4 IZ) dlužníka (§ 136 odst. 1 IZ).
- [38] Insolvenční navrhovatel tedy nedoložil, že je aktivně věcně legitimován k podání insolvenčního návrhu.
- [39] Viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 17/2010, ze dne 2. 12. 2010, sen. zn. 29 NSČR 10/2009, ze dne 26. 10. 2010, sen. zn. 29 NSČR 24/2009, ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010, ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010, a ze dne 29. 2. 2012, sen. zn. 29 NSČR 9/2012.
- [40] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. 29 NSČR 23/2011.
- [41] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2012, sen. zn. 29 NSČR 19/2010, a ze dne 1. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 38/2010.
- [42] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sen. zn. 29 NSČR 12/2011, ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 36/2009, ze dne 31. 8. 2011, sen. zn. 29 NSČR 39/2009, ze dne 16. 2. 2012, sen. zn. 29 NSČR 12/2012, a ze dne 31. 5. 2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2012.
- [43] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, ze dne 29. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 40/2009, ze dne 25. 4. 2012, sen. zn. 29 NSČR 19/2010, ze dne 26. 6. 2012, sen. zn. 29 NSČR 46/2011, a ze dne 19. 4. 2012, sen. zn. 29 NSČR 30/2012.
- [44] Viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. zn. 29 NSČR 20/2012 a sen. zn. 29 NSČR 21/2012.
- [45] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sen. zn. 29 NSČR 21/2010.
- [46] Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. 29 NSČR 23/2011.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)

- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)